

Beleidskader 2024-2027

Gemeente Bergen op Zoom

Bijlage bij raadsvoorstel RVB23-0038 d.d. 30 mei 2023

Inhoudsopgave

Inhoud

Inhoudsopgave		1
1	Inleiding	2
	1.1 Algemeen	2
	1.2 Financieel meerjarenperspectief	4
	1.3 Leeswijzer	4
2	Speerpunten 2024	5
	2.1 Ambities	5
	2.2 Overzicht van alle speerpunten met financiële consequenties voor het Beleidskader 2024-2027	13
3	Algemene ontwikkelingen en taakstellingen	14
	3.1 Verbonden Partijen	14
	3.2 Autonome ontwikkelingen	16
	3.3 Algemene uitkering	18
	3.4 Taakstellingen	19
4	Financiële uitgangspunten voor de Begroting 2024-2027	20
5	Financiële kengetallen	23
Bijlagen		27
	Bijlage 1: Overzicht van alle financiële effecten per onderdeel	27
	Bijlage 2: Overzicht van alle speerpunten per pijler	29

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Met het Beleidskader 2024-2027 geven we een vooruitblik op de zaken die we de komende jaren willen realiseren. Uiteraard gaat het grotendeels om onderwerpen die voortvloeien uit het Bestuursakkoord 'Samen Bergen Verzetten'. Verder gaven we eind vorig jaar in de begroting al aan dat we ons in 2023 het gezamenlijke doel hadden gesteld om Bergen op Zoom in de steigers te zetten. In roerige tijden stabiliteit bieden en de basis op orde brengen. Dat was ons vertrekpunt voordat we extra ambities en nieuwe taken op zouden pakken. Daar hoort bijvoorbeeld de financiële discipline bij om de komende jaren steeds toe te werken naar een begrotingsoverschot van €3 miljoen. Daarmee bouwen we de schuldenlast af en verbeteren we de solvabiliteit. Ook spraken we af dat we aan de Toekomstvisie vier pijlervisies hangen: de Omgevingsvisie, de Economische Visie, de visie Sociaal Domein en Veiligheid en de Visie op Dienstverlening. Binnen de schaarse (financiële) middelen die we tot onze beschikking hebben, zien we toch kansen om de komende jaren samen met onze inwoners, gemeenteraad en belangrijke stakeholders veel nuttige dingen te gaan doen.

Duurzaam financieel beleid

Voordat we vooruitblikken kijken we eerst even terug om te zien waar we nu staan. In de Jaarrekening over 2022 zagen we een fors positief resultaat. Het ging om miljoenen. De kanttekening die daarbij direct is gemaakt, is dat het bij het grootste deel daarvan om incidenteel geld gaat. Ja, het gaat weer beter met Bergen op Zoom, maar voorzichtigheid blijft dus de komende jaren geboden. In dit Beleidskader is te zien dat we voor de jaren 2024 en 2025 nog positieve cijfers zullen schrijven. Voor de jaren 2026 en volgende zijn de vooruitzichten minder rooskleurig. Vandaar ook dat we de eerder genoemde voorzichtigheid ook de komende jaren willen betrachten.

Toch zien we volop mogelijkheden om ook de komende jaren Bergen op Zoom vooruit te helpen en onze inwoners tevreden, enthousiast en trots te kunnen laten zijn. Het zal niet raar in de oren klinken dat de schaarste aan middelen zal leiden tot het maken van keuzes. Opereren in dat spanningsveld betekent dat we voor een aantal speerpunten kiezen die we zeker uitgevoerd willen zien.

Speerpunt Veiligheid

Voor 2023 hebben we bijvoorbeeld op het gebied van Veiligheid al een bedrag van bijna 3 ton uitgetrokken. Er is prioriteit gegeven aan de uitwerking van de motie 'Bergen moet veiliger' waarbij de basis van de veiligheids- en handhavingsorganisatie op orde wordt gebracht. Met dat ene jaar zijn we er natuurlijk nog niet. We willen daarom de extra uitgaven voor veiligheid (jaarlijks €843.000) structureel maken. Voor de jaren 2024 en volgende is dat bedrag dan ook opgenomen binnen de pijler 'Sociaal en Veiligheid'.

In het Bestuursakkoord is afgesproken om de uitgaven zoveel als mogelijk in gelijke mate te verdelen over de verschillende pijlers die voortkomen uit de Pijlervisies (Omgevingsvisie, Economische visie, Sociaal en Veiligheid, Dienstverlening). De schaarste van de middelen zorgt er wel voor dat we hier rekenkundig van afwijken. Onder meer vanwege het grote belang dat we hechten aan het onderwerp veiligheid.

Financieel evenwicht

Om nog meer realisme te brengen in de cijfers, zal er de komende tijd gewerkt worden aan een rekeningscan. Aan de hand van de jaarrekeningen wordt de begroting doorgelicht en bekeken hoe er is geraamd en wat er uiteindelijk is gerealiseerd. We hebben daarmee voor ogen dat de cijfers in de

Jaarrekening uiteindelijk dichterbij die van de Begroting komen. Een juiste balans, daar draait het om. Mogelijk komt hiermee nog wat extra ruimte vrij. Het past binnen ons streven om meer 'in control' te geraken.

Daarnaast wordt de benchmark met andere gemeenten bekeken. Met andere woorden: hoe staan we er als Bergen op Zoom voor ten opzichte van andere gemeenten in Nederland. Lopen we in de pas? Kunnen we hier nog lering uit trekken voor wat betreft onze cijfers? Op deze manier zetten we in op structureel herstel van de financiële wendbaarheid.

We ondersteunen de gesprekken die de VNG met de rijksoverheid voert om tekorten voor de jaren 2026 en 2027 te laten slinken, maar we gaan er zeker niet op vooruitlopen dat dit tot grote resultaten zal leiden. We kunnen daar wel op hopen, maar als we ook oog hebben voor de signalen die door onder andere de regering, De Nederlandse Bank, de Raad van State en het Centraal Planbureau worden afgegeven, dan willen we daarin zeker realistisch blijven. De verwachting is dan ook dat het ruimhartige beleid dat we de afgelopen jaren ondervonden, niet zal voortduren. Eens te meer wordt het belang van onze voorgestane financiële voorzichtigheid nog eens onderstreept: de weg omhoog is gevonden, maar het evenwicht is broos.

Optimistisch

Toch zijn wij optimistisch en zien we zoals gezegd kansen om binnen de schaarse ruimte belangrijke maatschappelijke ambities te realiseren. Door middel van reguliere (onderhouds-)budgetten, met behulp van de inzet van de Moederkredieten (€7,6 miljoen per jaar) en met het geld dat verdeeld kan worden over de verschillende pijlers kunnen zeker 'bergen worden verzet'.

1.2 Financieel meerjarenperspectief

In de volgende tabel is het verloop van het financieel meerjarenperspectief vanaf de Begroting 2023-2026 weergegeven. De voorstellen in dit beleidskader zorgen ervoor dat het financieel meerjarenperspectief wordt bijgesteld. De bedragen in onderstaande tabel zijn weergegeven in duizenden euro's.

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
Saldo Begroting 2023-2026	12.292	15.872	2.472	2.472
Leidend principe begrotingsoverschot	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Ontvlechting de Maagd (RVB22-0044)	-335	-336	-345	-345
Verkoop snippergrond (RVB22-0052)	-81	-78	0	0
Veiligheidskader 2023 (RVB23-0007)	0	0	0	0
1e Concernbericht 2023 (RVB23-0024)	-2.634	-3.549	-205	-205
Beginstand Beleidskader 2024-2027	6.243	8.909	-1.077	-1.077
1. Verbonden partijen	-1.861	-1.894	-1.949	-1.887
2. Autonome ontwikkelingen	-909	-849	-849	-849
3. Algemene uitkering	PM	PM	PM	PM
Subtotaal (na algemene ontwikkelingen)	3.473	6.166	-3.875	-3.813
Speerpunten per pijler:	0	0	0	0
Algemeen/Organisatie	-966	0	0	0
Omgevingsvisie	-575	0	0	0
Economische visie	-100	0	0	0
Sociaal en veiligheid	-1.448	-848	-848	-848
Dienstverlening	-275	0	0	0
Eindstand Beleidskader 2024-2027	110	5.318	-4.723	-4.661

(PM = pro memorie)

1.3 Leeswijzer

Het beleidskader is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 0 benoemen we de speerpunten voor 2024. Deze worden per onderdeel toegelicht en het hoofdstuk eindigt met een tabel waarin de financiële effecten worden weergegeven. Hoofdstuk 4 beschrijft de financiële uitgangspunten waar we de Begroting 2024-2027 op gaan bouwen. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 4 in op de autonome ontwikkelingen. Hoofdstuk 5 bevat een beschrijving over de fasering in taakstellingen en een aantal belangrijke onderwerpen. In Hoofdstuk 4 lichten we de ontwikkelingen van de financiële kengetallen toe, oftewel de stresstest. Tot slot hebben we nog Bijlagen toegevoegd. Dit zijn de tabellen met de totale overzichten en effecten op de jaren 2024-2027 van alle beschreven onderwerpen.

Bedragen zijn opgenomen in euro's. Waar bedragen zijn afgerond op duizendtallen, is dit aangegeven met x €1.000.

2 Speerpunten 2024

Voor 2024 leggen we nadruk op de volgende ambities. Per speerpunt geven we een toelichting en maken we een koppeling met de beleidsdoelstellingen zoals ook genoemd in het 1^e concernbericht.

2.1 Ambities

2.1.1 Veiligheidskader

In het Bestuursakkoord is aangegeven dat onze inwoners zich veilig moeten kunnen voelen. Zichtbare handhaving kan hier een bijdrage aan leveren. Voor het op orde brengen van de veiligheids- en handhavingsorganisatie, waaronder een uitbreiding van het aantal boa's stellen we een structureel bedrag van €843.000 extra ter beschikking.

Voor de uitvoering van de motie 'Bergen moet Veiliger' is de veiligheidsstrategie Veilige BeLeefstad vastgesteld. Deze strategie vormt de basis voor een robuuste veiligheidsaanpak. De strategie benoemt de werkwijze (meer wijkgericht), de aanpak (thema's en geprioriteerde inzet) en welke capaciteit daarvoor nodig is. Het op orde brengen van de capaciteit van de veiligheids- en handhavingsorganisatie wordt gefaseerd opgestart in 2023 en vervolgens structureel geborgd in dit beleidskader.

Daarnaast is in 2023 het lokaal plan van aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2025 vastgesteld. Hiervoor zetten we een klein extra budget in van €5.000.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 2.1.2 Opstellen afzonderlijk jaarplan voor boa's ter kennisname naar de raad;
- 2.1.6 Scenario's ambities veiligheid en handhaving uit het Bestuursakkoord naar de raad.

2.1.2 Havenpositionering

Bergen op Zoom is strategisch gelegen tussen Rotterdam en Antwerpen, centraal in de Vlaams-Nederlandse Delta. Dit geeft kansen om verder te ontwikkelen als belangrijke binnenhaven en daarmee de economische structuur te versterken en de werkgelegenheid te bevorderen.

Daarom hebben we ons aangesloten bij de totstandkoming van Brabant Ports. Op die manier intensiveren we de samenwerking met negen Brabantse binnenhavens, zoals Oosterhout, Waalwijk en Tilburg. Deze samenwerking maakt een gezamenlijke professionalisering mogelijk op het gebied van onder andere digitalisering (slimme logistieke stromen), veiligheid (aanpakken criminaliteit) en verduurzaming. Hiervoor stellen we €50.000 ter beschikking.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 1.4 Samenwerking: we benutten regionaal, provinciaal en over de grens samenwerkingskansen;
- 4.9 Realisatie Economische Visie.

2.1.3 Woningbouwversnelling en werklocaties

We willen wonen in Bergen op Zoom betaalbaar en toegankelijk maken. Daarom zetten we vol in op het aanpakken van de woningnood. De ambitie is 7.000 nieuwgebouwde duurzame woningen in 2040. Daarbij is ook aandacht voor de werklocaties.

Om de woningbouwversnelling mogelijk te maken stellen we in 2024 een bedrag van €400.000 beschikbaar ten behoeve van de Taskforce Werklocaties en woningbouw. Het betreft hier eenmalige budgetten die nodig zijn voor communicatie en participatie, adviezen op het gebied van privaatrecht en de inzet van volkshuisvestelijke instrumenten, het opstellen van een nota publiekrechtelijke kaders, stedenbouwkundige inzet en een subsidiescan.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 10.1 Actualisering woningbouwprogrammering;
- 10.2 Locatie onderzoek woningbouwversnelling;
- 4.9 Realisatie Economische Visie (onderdeel werklocaties).

2.1.4 Aanpak kademuren

Vanwege de veiligheid (voor bijvoorbeeld parkeren langs het water) zijn twee jaar geleden bigbags tegen de kademuren geplaatst. Dit geeft een verrommeld gezicht.

Nog voor het zomerreces ontvangt de gemeenteraad een voorstel voorzien van meerdere scenario's. Aan de hand van het gekozen scenario treffen we de voorbereidingen, om in 2024 een begin te maken met het herstel van de kademuren. Hiervoor is in het Uitvoeringsprogramma (Moederkredieten) een investeringsbudget van €4 miljoen beschikbaar. Mogelijk leidt het gekozen scenario tot bijstelling van de benodigde investeringsomvang.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 1.6.7 Onderhoud gemeentelijke eigendommen op een kwaliteitsniveau dat minstens sober, degelijk en in elk geval veilig is.

2.1.5 Onderhoud wegen

Ook bij de onderhoudstoestand van de wegen is een inhaalslag nodig. Op basis van de meest recente inspectiegegevens is een programma vastgesteld voor groot onderhoud aan asfalt- en elementenverharding en belijning en markeringen.

Bij de Jaarstukken 2022 is €9,3 miljoen gestort in de voorziening voor groot onderhoud van wegen om de benodigde werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Enkele voorbeelden zijn De Boulevard, Randweg

Noord en Kruisberg.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 1.6.7 Onderhoud gemeentelijke eigendommen op een kwaliteitsniveau dat minstens sober, degelijk en in elk geval veilig is.

2.1.6 Pilot Gedragsverandering

Onze inwoners willen buurten en wijken die schoon, heel en veilig zijn. Vorig jaar verhoogden we het budget voor het IBOR-plan (Integraal Beheer Openbare Ruimte) al met €200.000 bovenop de gebruikelijke indexatie.

Voor 2024 willen we de kwaliteit van de openbare ruimte verder verbeteren. Zwerfafval, hondenpoep en graffiti zijn grote ergernissen voor zowel onze inwoners als de politiek. Veel inwoners zijn zich terdege ervan bewust dat we op een goede manier om moeten gaan met onze omgeving. Het scheiden van afval is daar een goed voorbeeld van. Om nog meer inwoners te motiveren, willen we het plan stimulerend gedragsverandering uitvoeren. Om dit te begeleiden en mogelijk te maken, stellen we een bedrag van €100.000 beschikbaar.

Met dit budget kunnen we onder andere voorlichting geven, projectmatig handhaven op reinigingsthema's, goed gedrag stimuleren en communicatie verder vormgeven. Te denken valt aan het geven van voorlichting, maar ook het op projectbasis handhaven op zwerfafval en hondenpoep of het inzetten van parkrangers.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 3.1 Jaarlijkse bijstelling IBOR-plan 2023-2027.

2.1.7 Duurzaamheid

Duurzaamheid is een integraal onderdeel van het beleid. Als gemeente geven wij het goede voorbeeld. Onze duurzaamheidsdoelen gaan wij bereiken door intensief samen te werken met onze inwoners, partners, instellingen en ondernemers en leveranciers.

Om onze ambities met betrekking tot duurzaamheid te realiseren zijn er rijksmiddelen beschikbaar, de zogenoemde 'Jetten-gelden'. Onze gemeente kan aanspraak maken op een langjarig budget van €1,2 miljoen. Om dit vliegwielt op gang te krijgen, stellen we eenmalig een bedrag van €75.000 beschikbaar.

Met deze middelen willen we een Taskforce Duurzaamheid inrichten die integrale regie kan voeren op dit thema, met onder andere een lokaal klimaatplan en Nota Duurzaamheid, en daarvoor een actieprogramma op kan stellen. De focus ligt daarbij op klimaatadaptatie- en mitigatie, en energietransitie. Maar óók op het aanjagen van de circulaire economie en de realisatie van CO₂-besparende projecten zoals de Grote Oogst.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 11.2 Kaderstellende nota duurzaamheid;
- 11.3 Actieprogramma duurzaamheid op basis van kaderstellende nota duurzaamheid.

2.1.8 Campusontwikkeling en -versterking

Campusontwikkeling en -versterking vormen een belangrijke drager van de toekomstige economie binnen de gemeente Bergen op Zoom. Plantbased en circulair ondernemen zijn expliciet genoemd als onderdelen op de agenda van de Economic Board West-Brabant (EBWB). De grondstoffen- en de eiwittransitie worden als één van de maatschappelijke opgaven voor de toekomst geduid.

Om de nauwere samenwerking met overheden, ondernemers en onderzoeks- en kennisinstellingen op het gebied van plantbased en circulair ondernemen vorm te geven, is incidenteel €500.000 nodig. We benutten hiervoor de opbrengst uit het opheffen van NV Aangenaam.

2.1.9 VVV Brabantse Wal

In het verlengde van onze Toekomstvisie zullen we Bergen op Zoom meer en meer op de kaart zetten als BeLeefstad. Toeristische trekkers als de historische binnenstad, onze verdedigingswerken (Ravelijn, Fort de Roovere, de Waterschans), het Markiezenhof, maar ook de beleving van onze natuurgebieden (bos, heide, water) verdienen meer aandacht.

In 2023 zijn we van start gegaan met de doorontwikkeling van de VVV Brabantse Wal. In 2024 ronden we dit proces af door een businessplan op te stellen en daarmee te komen tot een verzelfstandiging. Daarbij wordt gezocht naar een intensievere samenwerking met ondernemers in de vrijetijdsbranche. Voor het uitvoeren van deze acties willen we €50.000 beschikbaar stellen.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 6.3.1 Actief blijven in regionale toeristisch recreatieve samenwerkingsverbanden;
- 6.3.2 Actualisering toeristisch beleid Brabantse Wal (inclusief voor BoZ recreatiebeleid);
- 6.3.3 Onderzoek en doorontwikkeling VVV Brabantse Wal.

2.1.10 Meer in control

In het Bestuursakkoord wordt onderkend dat de gemeentelijke organisatie niet volledig 'in control' is. Daarop is onderzoek uitgevoerd wat er moet gebeuren om dit te verbeteren. Het verbeteren van de informatievoorziening is een belangrijk onderdeel dat ook in 2024 verdere aandacht vereist. Het gaat hierbij onder meer om procesmanagement, managementrapportages en soft controls.

Hoewel de accountant positieve kwalificaties toekent aan de interne beheersing, zien we noodzaak tot het verstevigen van het 'three lines model'. De personele wisselingen binnen Control en Audits in het afgelopen jaar hebben de kwetsbaarheid eens te meer aangetoond. Ook de verschuivende rollen met betrekking tot de rechtmatigheidsverantwoording geeft noodzaak tot een kwaliteitsverbetering. Voor het 'in control' komen stellen we een bedrag van €100.000 beschikbaar.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 1.6.2 Verbetering financieel voorspellend vermogen en verkleinen afwijking begroting/realisatie;

- 1.7.7 Actieplan verbetering informatievoorziening.

2.1.11 Pilot cliëntopvolging WMO

We willen starten we met een pilot cliëntopvolging WMO. Een eerdere proef gaf zicht op positieve resultaten, maar leverde nog onvoldoende (meet)gegevens op om het effect te onderbouwen.

De pilot moet ons meer inzicht geven in de vraag of alle hulpmiddelen wel op de juiste wijze worden ingezet, maar bijvoorbeeld ook op de vraag of cliënten de middelen nog (altijd) nodig hebben of dat juist andere hulpmiddelen moeten worden ingezet. We hanteren daarbij het leidende principe uit het Bestuursakkoord om ons voordeel te doen met bewezen werkende aanpakken bij andere gemeenten.

Bij de WMO is er in de afgelopen periode veel aandacht uitgegaan naar het wegwerken van wachtlijsten. Belangrijk natuurlijk, maar daardoor kon er nauwelijks tijd worden besteed aan cliëntopvolging. Met behulp van deze pilot willen we daar verandering in brengen en willen we zaken inzichtelijk maken. Door cliëntopvolging in het proces WMO in te bedden zorgen we ervoor dat we meer kunnen gaan sturen op doelmatigheid en op het tijdig op- en afschalen van de zorg. Voor deze pilot wordt €100.000 beschikbaar gesteld.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 7.04 Voorkomen van inzet dure maatwerkvoorzieningen;
- 7.24 Inbedding cliëntopvolging in het proces WMO t.b.v. sturen op doelmatigheid en het tijdig op- en afschalen.

2.1.12 Tegemoetkoming energielasten

We vinden dat in Bergen op Zoom de inwoner centraal moet staan en niemand buiten de boot mag vallen. Mede door de oorlog in Oekraïne ontstond er wereldwijd een energiecrisis.

De regering zorgde eind 2022 voor een tegemoetkoming in de kosten voor gezinnen in de maanden november en december. Daarnaast werd een eenmalige energietoeslag (EET) in het leven geroepen. Bergen op Zoom voert dit uit door deze toeslag in 2023 te verstrekken aan inwoners met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum én via het lokale Doorbraakfonds Hoge Energierekening.

Hoewel de energieprijzen zich momenteel lijken te normaliseren, willen we ook in 2024 aandacht houden voor de impact van energielasten en het voorkomen van schuldenproblematiek. Daarbij willen wij de krachten bundelen met onze gemeentelijke partners en gezamenlijk aan de slag gaan om de gevolgen van armoede (of financiële kwetsbaarheid) voor de inwoners van Bergen op Zoom te verzachten. Bij de Jaarstukken 2022 wordt al een resterend bedrag van €247.000 (EET) en €376.000 (TONK) overgeheveld, om ze voor deze doelen te behouden. Net als de middelen (€2.069.000) voor EET die bij de Decembercirculaire 2022 ter beschikking zijn gesteld. Ook bij aanvullende rijksmiddelen willen we deze oormerken gericht op het voorkomen van schulden- en armoedeproblematiek.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 8.1 Voor hulp en ondersteuning aan inwoners met schulden zorgen wij voor een integrale aanpak op het Sociaal Domein en door in overleg te treden met de vaste lasten partners vanuit de aanpak vroegsignalering schulden.

2.1.13 Vastgoed

In eerdere jaren is bekeken hoe we op een goede manier aan de slag konden gaan met het verkopen van gemeentelijk vastgoed. Er is meer tijd nodig om te voorkomen dat we rücksichtslos onze eigendommen verkopen zonder dat de juiste voorwaarden worden gesteld of niet voldoende naar het maatschappelijk belang, het maatschappelijk effect en/of het economisch effect wordt gekeken.

Daarom ook hebben we in het Bestuursakkoord afgesproken om het gemeentelijk vastgoedbeleid te actualiseren. Daarbij geldt dat verkoop van vastgoed niet wordt gezien als een doel, maar als een middel. De rechtvaardiging dient te worden aangetoond. Immers, onze monumenten en bijbehorende historie maken Bergen op Zoom, Halsteren en Lepelstraat uniek en bijzonder. We dienen onze monumenten te beschermen en er zorgvuldig mee om te gaan.

Deze niet enkel financieel gedreven aanpak betekent wel dat de taakstelling van €386.000 die was voorzien in 2024 nog niet gerealiseerd kan worden. We zijn dan ook voornemens om deze afboeking te verwerken in de begroting.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- We actualiseren het gemeentelijk vastgoedbeleid. Verkoop van vastgoed beschouwen we niet als een doel, maar als een middel. De rechtvaardiging dient te worden aangetoond.

2.1.14 Businesscase Sport

We zetten als gemeente in op een actieve en gezonde leefstijl en gebruiken daarvoor een infrastructuur van sportaccommodaties, sport-stimuleringsactiviteiten en het vitaal houden van sportverenigingen.

Naar aanleiding van het Focusakkoord is een Businesscase Sport in gang gezet. Doel was om te komen tot een sport- en beweegaanbod waarbij 'de uitvoering wordt beperkt tot de wettelijke taak of het niveau landelijk gemiddelde'.

Met een afname van sportbegroting met circa €2 miljoen is dat doel vrijwel geheel bereikt. De gemeentelijke kosten voor sport zijn teruggebracht tot het niveau van het gemiddelde van referentiegemeenten. Twee maatregelen binnen de businesscase zorgen echter wél voor een afname op de sportbegroting, maar niet op de gemeentelijke begroting. Het betreft de SPUK BTW sport en een formatie verschuiving naar andere taakvelden. Via een raadsinformatiebrief (U23-004563) is de gemeenteraad hierover geïnformeerd.

Conform het Bestuursakkoord (citaat: 'Bij sport en cultuur blijven de huidige financiële kaders leidend. Op inhoudelijke kaders is bijsturing mogelijk') schrappen we de resterende taakstelling op sport en brengen deze elders onder binnen het programma. Om ervoor te zorgen dat we de uiteindelijke opdracht gaan realiseren, hebben we wel tijd nodig om een alternatieve invulling te kunnen uitwerken. Dat betekent dat we de businesscase Sport faseren en voor 2024 de taakstelling met een bedrag van €500.000 afboeken.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 6.1.5 Implementatie deelproject Businesscase Sport 'verzelfstandigen binnensport';
- 6.1.6 Uitvoering geven aan deelproject 3 Businesscase Sport 'buitensport'.

2.1.15 Informatieveiligheid

Voor de continuïteit in de dienstverlening en bedrijfsvoering is een solide niveau van informatieveiligheid nodig. Inwoners moeten ervanuit kunnen gaan dat hun persoonsgegevens veilig zijn bij de gemeente.

We streven naar een situatie waarin alle beheersmaatregelen op het vlak van informatieveiligheid a) gedocumenteerd zijn, b) op gestructureerde wijze worden uitgevoerd en c) dat de uitvoering van de maatregelen aantoonbaar is en wordt getoetst. Gelet op het vertrekpunt is dit voor

onze gemeente een forse ambitie.

Vanuit de VNG heeft de Informatiebeveiligingsdienst onder de noemer 'Verhogen Digitale Weerbaarheid' een ondersteuningspakket ontwikkeld voor de processen en maatregelen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) met de hoogste prioriteit. We willen deze systematiek hanteren en daarvoor een bedrag van €300.000 beschikbaar stellen.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 1.7.8 Volwassenheidsniveau 3 (NOREA-model) digitale veiligheid bereikt voor incident-, wijzigings-, patch- en configuratiemanagement.

2.1.16 Tijdelijke uitbreiding concernstaf

Bij de uitwerking van het Focusakkoord is flink gesneden op overhead binnen de organisatie. Hoewel we kritisch blijven op overhead, constateren we dat hiermee ook scherpe kantjes zijn ontstaan die een negatieve impact hebben op de uitvoeringskracht.

Om dit verhelpen stellen we €180.000 ter beschikking voor een tijdelijke uitbreiding van de concernstaf in 2024. De verwachting is dat dit na 2024 binnen de formatie van het nieuwe sturingsmodel kan worden opgevangen.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 1.7.1 Periodieke monitoring realisatie afgesproken ombuigingen personele lasten.

2.1.17 Onderhoud Stadskantoor

Het stadskantoor viert bijna haar dertigjarig bestaan en in de afgelopen jaren is er door de financiële problematiek weinig onderhoud gepleegd. Ook zorgden ideeën over een nieuw huisvestingsconcept ('Huis van de Stad') voor uitstel van (groot) onderhoudswerkzaamheden. Zo werkt bijvoorbeeld de zonwering aan de buitenzijde van het gebouw niet meer waardoor temperaturen in het pand bij zomers weer behoorlijk oplopen.

We zijn voornemens om een inhaalslag te maken door noodzakelijk onderhoud aan het stadskantoor uit te voeren. In het bijzonder gericht op verduurzaming en het (weer) naar behoren laten functioneren van de klimaatbeheersing en zonwering. Dit beschouwen we als onderdeel van goed werkgeverschap en de basis op orde brengen. Voor dit uitgestelde groot

onderhoud zijn er middelen opgenomen in de voorziening onderhoud gebouwen. Daarnaast stoppen we met alle activiteiten voor het concept 'Huis van de Stad'.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 1.6.7 Onderhoud gemeentelijke eigendommen op een kwaliteitsniveau dat minstens sober, degelijk en in elk geval veilig is;
- 11.4 Duurzaamheidsopgave gemeentelijk vastgoed en huisvestingsbeleid.

2.1.18 Verbeteren Dienstverlening

Dienstverlening is dé kerntaak van de gemeente. Daarom zijn we momenteel bezig met het opstellen van een Visie op Dienstverlening. Uit tientallen interviews met inwoners, ondernemers en raadsleden wordt een aantal punten veel genoemd: a) zorg voor een gastvrije uitstraling bij de ontvangst in het Stadskantoor en b) gemeente, doe wat je belooft! Bij dat laatste gaat het in het bijzonder om het (procesmatig) nakomen van afspraken en ervoor zorgen dat een vraag of melding ook binnen een acceptabele en voorspelbare termijn van een antwoord wordt voorzien.

Later dit jaar (in 2023) volgt een actieplan in aansluiting op de visie. Op de twee genoemde punten willen we voor 2024 alvast voorsorteren en een bedrag van €200.000 beschikbaar stellen.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 12.6 Voortgangsbewaking bij elke vraag of melding van inwoners met voorspelbare afhandeling en proactieve terugkoppeling;
- 12.7 Ontwikkelen Visie op dienstverlening inclusief actieplan.

2.1.19 Opleiding en training medewerkers

Als onderdeel van het actieplan Dienstverlening zullen medewerkers getraind worden om zich verder te kunnen ontwikkelen wat betreft vaardigheden op het gebied van dienstverlening. Een goede dienstverlening wordt immers bovenal geleverd door medewerkers. We stellen hiervoor een bedrag van €75.000 beschikbaar.

Daarnaast willen we ook breder kijken naar het verhogen van het opleidingsbudget. Bij de uitwerking van het Focusakkoord is hier structureel op bezuinigd. De krapte die dat geeft, is niet in lijn met ons streven om een goede en aantrekkelijke werkgever zijn. Voldoende aandacht voor leren en ontwikkelen is zowel in het belang van de individuele medewerker als voor de organisatie als geheel om goed te kunnen functioneren. Voor een structurele verhoging van het opleidingsbudget is wel eerst herstel van de financiële wendbaarheid noodzakelijk. Dit geldt ook voor de lokale arbeidsvoorwaarden.

Hiermee geven we invulling aan de volgende beleidsdoelstellingen:

- 12.7 Ontwikkelen Visie op dienstverlening inclusief actieplan (met afspraken over het kwaliteitsniveau dat van de gemeente verwacht kan worden en met aandacht voor een extern gerichte en goed benaderbare organisatie).

2.2 Overzicht van alle speerpunten met financiële consequenties voor het Beleidskader 2024-2027

Een aantal van de hierboven genoemde speerpunten heeft financiële gevolgen voor de exploitatie van het Beleidskader 2024-2027. Daarom geven we hieronder een overzicht van alle speerpunten waar budget voor wordt opgenomen. De effecten per jaar voor de komende vier jaren zijn in onderstaande tabel weergegeven. In de laatste kolom is ook aangegeven bij welke pijler het onderwerp hoort.

Nr.	Onderwerp mutatie	2024	2025	2026	2027	Pijler*
2.1.01	Veiligheidskader (RVB23-0007)	-843	-843	-843	-843	S
2.1.01	Lokaal plan van aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2025	-5	-5	-5	-5	S
2.1.02	Havenpositionering (vanaf 2025 budgettair neutraal met extra leges havengelden)	-50	BN	BN	BN	E
2.1.03	Woningbouwversnelling en werklocaties	-400	0	0	0	E en O
2.1.06	Pilot gedragsverandering (openbare ruimte)	-100	0	0	0	O
2.1.07	Duurzaamheid	-75	0	0	0	O
2.1.08	Campusontwikkeling en -versterking (budgettair neutraal met gelden liquidatie NV Aangenaam)	BN	0	0	0	E
2.1.09	VVV Brabantse Wal	-50	0	0	0	E
2.1.10	Meer in control	-100	0	0	0	A
2.1.11	Pilot cliëntopvolging WMO	-100	0	0	0	S
2.1.13	Vastgoed (Fasering van de taakstelling)	-386	0	0	0	A
2.1.14	Businesscase Sport (Fasering t.b.v. alternatieve dekking sport)	-500	0	0	0	S
2.1.15	Informatieveiligheid	-300	0	0	0	A
2.1.16	Tijdelijke uitbreiding concernstaf	-180	0	0	0	A
2.1.18	Doen wat je belooft (o.a. voortgangsbewaking dossiervolgsysteem)	-150	0	0	0	D
2.1.18	Verbeteren dienstverlening	-50	0	0	0	D
2.1.19	Opleiding en training van medewerkers	-75	0	0	0	D
2.1.19	Opleidingsbudget en lokale arbeidsvoorwaarden	PM	PM	PM	PM	A
	Totaal	-3.364	-848	-848	-848	

(PM = pro memorie en BN = budgettair neutraal)

*) Pijler: D = Visie op dienstverlening, E = Economische visie, O = Omgevingsvisie, S = Visie Sociaal en Veilig, A = Algemeen/organisatie

3 Algemene ontwikkelingen en taakstellingen

Het college zet de beschreven vrije begrotingsruimte bij de beginstand van dit beleidskader in om een aantal autonome ontwikkelingen op te kunnen vangen. Deze prioriteiten zijn onderverdeeld in vier categorieën en worden in dit hoofdstuk besproken. De categorieën zijn: Verbonden partijen, autonome ontwikkelingen, de algemene uitkering en taakstellingen.

3.1 Verbonden Partijen

Hieronder volgt het overzicht van de verbonden partijen. We nemen de bijdragen uit de conceptbegrotingen van de verbonden partijen over in het meerjarenperspectief voor dit beleidskader. De aanpassingen in de begrotingen van de verbonden partijen zijn voornamelijk een verhoging vanwege de indexering voor de loon- en prijsontwikkeling. Hoewel dit leidt tot een aanzienlijke toename op de begroting met circa €1,9 miljoen dient te worden geconstateerd dat alle verbonden partijen zich houden aan de meegegeven kaderstellende richtlijnen zoals door de gemeenteraad bij de Begroting 2023-2026 zijn vastgesteld.

Met betrekking tot de conceptbegrotingen 2024-2027 van de verbonden partijen heeft de gemeenteraad een afzonderlijk raadsvoorstel voor het indienen van zienswijzen op deze begrotingen ontvangen. In dit raadsvoorstel is ook nader op de afzonderlijke begrotingen ingegaan en wordt aangegeven waardoor de mutatie in de jaarbedragen is ontstaan. We lichten onder de tabel slechts kort de financiële effecten toe.

Nr.	Onderwerp mutatie	2024	2025	2026	2027
1.01	GR Belastingssamenwerking West-Brabant (BWB)	-65	-65	-65	-65
1.02	GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)	-211	-216	-220	-166
1.03	GR Regio West-Brabant (RWB)	-302	-302	-302	-302
1.04	Regionaal bureau Leerplicht (RBL)	-7	-7	-7	-7
1.05	GR West-Brabants Archief (WBA)	0	0	0	0
1.06	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD)	-156	-156	-156	-156
1.07	GR Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt crisiszorg West-Brabant (GIA)	-257	-257	-257	-257
1.08	GR Intergemeentelijke Sociale Dienst Brabantse Wal (ISD)	-487	-487	-487	-487
1.09	GR Werkvoorzieningsschap West-Brabant (WVS)	-126	-155	-206	-197
1.10	GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	-249	-249	-249	-249
Totaal		-1.861	-1.894	-1.949	-1.887

1.01. GR Belastingssamenwerking West-Brabant (BWB)

Zoals vele andere organisaties ondervindt de BWB de gevolgen van de recente loon- en prijsontwikkelingen. De begroting 2024 laat dan ook een flinke stijging van de kosten zien. Daarnaast is er als gevolg van reclamecampagnes van de no-cure-no-pay (ncnp) bedrijven een hoge groei van het aantal waardebezwaren en beroepschriften.

1.02. GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)

De belangrijkste stijging betreft de verwerking van de cao die in 2023 is afgesloten en voor 2024 is uitgegaan van een loonindex van 2 procent. De overige budgetten zijn ook bijgesteld voor inflatie. Daarnaast is nog de operationele sterkte verhoogd zoals opgenomen in de kaderbrief 2024 en bestuurlijk vastgesteld.

1.03. GR Regio West-Brabant (RWB)

De verwachting is dat na de aanbesteding van het deeltaxivervoer de gemeentelijke bijdrage hieraan in 2024 (en verdere jaren) stijgt door de stijging van de NEA-index (van 3,5% in 2022 naar 13,7% in 2023, vooral veroorzaakt door de stijging van de brandstofkosten en de uitkomsten van de Cao-onderhandelingen). Daarnaast is de begroting van de RWB aangepast aan de loon- en prijsontwikkeling. De hogere CAO ontwikkeling in 2023 probeert de RWB in de exploitatie op te vangen door een latere invulling van openstaande vacatures.

1.04. Regionaal bureau Leerplicht (RBL)

De begroting van het RBL is aangepast voor de loon- en prijsontwikkeling.

1.05. GR West-Brabants Archief (WBA)

De hogere kosten uit 2023 vanwege de cao-verhoging en inflatie werken door in de begroting 2024. Daarnaast is deze begroting nog aangepast voor de lopende loon- en prijsontwikkeling.

Door een gewijzigde verdeelsleutel neemt de bijdrage aan het WBA voor Bergen op Zoom af. Dit voordeel wordt ingezet ter dekking van de taakstelling op cultuur, omdat de kosten van het WBA onderdeel uitmaken van het taakveld 06.04 musea.

1.06. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD)

De belangrijkste stijging in de begroting van de GGD betreft de stijgen van de lonen en de aanpassing van de budgetten voor inflatie. Daarnaast zijn de kosten gestegen als gevolg van extra adviestaken bij de invoering van de Omgevingswet en een toename van de kosten van de consultatiebureaus.

1.07. GR Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt crisiszorg West-Brabant (GIA)

Er zijn onvoldoende middelen beschikbaar vanuit de GR om Veilig Thuis en Safegroup (Vrouwenopvang) de subsidies te verlenen die nodig zijn om hun taken volgens wettelijke richtlijnen en landelijk vastgestelde kwaliteitskaders uit te voeren. Beide organisaties werken aan het op orde brengen van de basis. De bijdrage voor 2024 wordt verhoogd naar het benodigde niveau.

Ook voor het Meldpunt Crisiszorg zijn vanaf het jaar 2024 meer middelen nodig dan tot nu opgenomen was. Dit komt door een grote nieuwe instroom van politiemeldingen (personen met verward/onbegrepen gedrag) bij het Meldpunt.

1.08. GR Intergemeentelijke Sociale Dienst Brabantse Wal (ISD)

De personeelslasten zijn in de begroting 2024 toegenomen. Dit komt door de doorwerking van de cao-verhoging van 2023 en een cao-opslag van gemiddeld 4 procent voor 2024.

De additionele kosten worden volgens afspraak jaarlijks verhoogd met het CPI indexcijfer uit de septembercirculaire. Gelet op inflatie en cao-effecten blijkt dat het indexcijfer over 2023 substantieel moest worden bijgesteld (0,9%). Het bestuur heeft besloten om éénmalig, in de begroting 2024 af te wijken van de vastgestelde systematiek. Het indexcijfer voor 2024 wordt nu 3,3 procent (i.p.v. de 2,4% opgenomen in de septembercirculaire 2022).

1.09. GR Werkvoorzieningsschap West-Brabant (WVS)

In de begroting is een stijging van het wettelijk minimum loon (WML) van 10 procent opgenomen conform de plannen van het kabinet. De salarissen bij de WVS hebben een directe koppeling met het WML. Er is nog onduidelijkheid hoe en of er compensatie vanuit het Rijk zal zijn. Er is uitgegaan van een compensatie van 6 procent. Daarnaast zijn ook een aantal overige bedrijfskosten zoals energie en verzekeringen vanaf 2022 sterk gestegen.

De begroting 2024 sluit met een tekort van €8.342.000 (herziene begroting 2023 €7.700.000). WVS geeft aan dat in 2023 de opdrachtverlening onder druk staat als gevolg van de oorlog in Oekraïne en de gestegen energieprijzen. Op dit moment zijn de eventuele aanvullende financiële gevolgen hiervan niet in te schatten.

1.10. GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

De begroting 2024 is aangepast aan de cao die in 2023 is afgesloten en verhoogd voor loon- en prijsstijging. Daarnaast hebben ze een kosteneffectiviteitsonderzoek laten uitvoeren ('Van goed naar Beter'). In de Begroting 2024 zijn naar aanleiding hiervan netto €400.000 besparingen opgenomen. Dit is de laatste tranche van de meerjarige besparingsopgave. In totaal is er €1,7 miljoen aan besparingen ingeboekt.

3.2 Autonome ontwikkelingen

Nr.	Onderwerp mutatie	2024	2025	2026	2027
2.01	Stedelijke regio West-Brabant West	PM	PM	PM	PM
2.02	Reisdocumentenpiek	BN	BN	BN	BN
2.03	Audits voor de wet politiegegevens	-29	-29	-29	-29
2.04	VVE-bijdrage Brede school het Palet	-60	-60	-60	-60
2.05	IHP: Onderzoekskosten voor projecten	-50	-50	-50	-50
2.06	IHP: Doordecentralisatievergoeding aan ABBO	-335	-335	-335	-335
2.07	Laaggeletterdheid gezinsaanpak: Aanpak Thuis in Taal	-60	0	0	0
2.08	Tarieven jeugdhulp	-375	-375	-375	-375
Totaal		-909	-849	-849	-849

(PM = pro memorie en BN = budgettair neutraal)

2.01. Stedelijke regio West-Brabant West

De afspraken voor de Stedelijke Regio West-Brabant West (SRWBW) met het Rijk en de Provincie op het gebied van mobiliteit, economie, wonen, duurzaamheid, landschap en natuur worden in 2023 geconcretiseerd in een Regionale Investerings Agenda (RIA). Besluitvorming hierover in het bestuurlijk overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport wordt verwacht in het derde kwartaal van 2023. In 2023 wordt ook gewerkt aan de branding van de stedelijke regio en wordt bezien welke governance past bij dit samenwerkingsverband. Mogelijk zullen extra middelen nodig zijn. De omvang daarvan kan op dit moment nog niet bepaald worden.

2.02. Reisdocumentenpiek

Als gevolg van de langere geldigheid van reisdocumenten vanaf 2014 is er een vijfjaarlijkse cyclus ontstaan. De afgelopen 5 jaar was een dalperiode. Vanaf 2024 volgen 5 piekjaren. Dit betekent dat er meer reisdocumenten worden aangevraagd. Uit de doorrekening blijkt dat we hiervoor 1,23 fte

(€100.000) extra nodig hebben voor de jaren 2024 tot en met 2028. Dit betalen we uit extra legesopbrengsten. Per saldo is het effect budgettair neutraal (oftewel: 0).

2.03. Audits voor de wet politiegegevens

Het verwerken van persoonsgegevens door boa's in het kader van opsporingstaken valt onder de Wet politiegegevens (Wpg). Op grond van de Wpg is de gemeente verplicht jaarlijks een interne audit en één keer in de vier jaar een onafhankelijke externe audit (privacy assessment) uit te laten voeren op de naleving van de Wpg. De gemeente heeft in 2022 voor het eerst een audit laten uitvoeren en doorgestuurd naar de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Uit de audit blijkt dat de gemeente op onderdelen nog niet of niet geheel voldoet aan de Wpg. De gemeente moet hiervoor in 2023 een verbeterplan opstellen en uitvoeren. De jaarlijkse kosten worden ingeschat op €28.500 voor een combi-abonnement voor het uitvoeren van de interne- en externe Wpg audit.

2.04. VVE-bijdrage Brede school het Palet

Vereniging van Eigenaars (VVE) Brede School Het Palet is opgericht in 2012. Na de oprichting van de VVE is deze door verschillende meningsverschillen tussen de LPS en de gemeente Bergen op Zoom niet verder ingericht en niet actief. Er is tot op heden ook geen budget aangevraagd waarmee de kosten die de VVE maakt gedekt kunnen worden. Op basis van de splitsingsakte komt 70 procent van de totale lasten voor rekening van de gemeente en 30 procent voor rekening van de LPS.

In april 2022 heeft er een VVE-vergadering plaatsgevonden. Er is afgesproken om de VVE verder in te richten en te professionaliseren. De jaarlijkse VVE bijdragen van 2021 en 2022 zijn nu door de VVE bij de gemeente in rekening gebracht. Op basis van de begroting zijn ook de definitieve bedragen voor 2023 en 2024 bekend.

2.05. IHP: Onderzoekskosten voor projecten

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting (IHP) is de toekomstige behoefte van uitbreiding en/of nieuwbouw geïnventariseerd voor de huisvesting van het onderwijs en vastgelegd in een meerjarenplanning: Het Investeringsprogramma IHP. De geïnventariseerde projecten worden jaarlijks geactualiseerd en één keer in de 2 tot 4 jaar wordt het IHP aangevuld met nieuwe projecten. Voor de nieuwe aanvragen is extern advies nodig over de beschikbare en gewenste capaciteit van de onderwijsgebouwen alsmede informatie over de technische staat van de gebouwen. Daarnaast zijn er structureel financiële middelen nodig voor extern advies naar verbouwingsprojecten die voor de middellange termijn op de planning staan. Het gaat om structureel €50.000 per jaar.

2.06. IHP: Doordecentralisatievergoeding aan ABBO

Met het financieren van de kapitaallasten via een doordecentralisatie aan een individueel schoolbestuur ontstaat de verplichting van de gemeente om zorg te dragen voor een jaarlijkse vergoeding voor minimaal 40 jaar. In het investeringsprogramma IHP is rekening gehouden met deze verplichting. Maar door meerdere redenen, zoals forse rentestijging en hoge inflatie, zijn de voorziene verplichtingen substantieel te laag begroot. De actuele doorrekening van de doordecentralisatie komt uit op een vaste jaarlijkse bijdrage van €766.500. Dat betekent dat er structureel een aanvullend budget nodig is van jaarlijks €335.000.

Voor de doordecentralisatie van de Grebbe (stichting LPS) geldt de stijging van de kosten ook. Echter, deze businesscase is nog in de maak evenals de berekening. Daardoor kunnen we hiervoor nog geen financieel effect aangeven.

2.07. Laaggeletterdheid gezinsaanpak: Aanpak Thuis in Taal

In Bergen op Zoom is ongeveer 16 procent van de inwoners tussen 16 en 65 jaar laaggeletterd (landelijk gemiddelde: 12%). We werken samen in de regio met verschillende organisaties aan de aanpak van laaggeletterdheid. Vanaf 2024 worden gemeenten verantwoordelijk voor de gezinsaanpak voor laaggeletterdheid. Daarom hebben wij het voornemen om deel te nemen aan het landelijke programma Aanpak Thuis in Taal. Aanpak Thuis in Taal helpt leerkrachten en professionals in 7 stappen een relatie met ouders op te bouwen en de samenwerking vorm te geven ter ondersteuning van de taalontwikkeling van het kind. De extra kosten schatten we in op eenmalig €60.000 voor begeleiding vanuit de Gelijke Kansen Alliantie.

2.08. Tarieven jeugdhulp

Bij de begroting 2023-2026 zijn de tarieven voor jeugdhulp vastgesteld met een verhoging van 7,1 procent op alle tarieven en een extra 1 procent op de tarieven voor Hoog complexe zorg. Met alle prijsontwikkelingen in het najaar van 2022 houden enkele van onze tarieven voor 2023 mogelijk geen stand meer bij de rechter als reëel tarief. Er zijn ook signalen vanuit zorgaanbieders die zich niet of onder protest willen inschrijven voor de nieuwe contractperiode die vanaf juli 2023 in gaat. We voorzien een structurele tariefsverhoging vanaf 2023. Omdat het exacte percentage nog niet bekend is kunnen we een inschatting doen van de verhoging met behulp van een te verwachten bandbreedte van minimaal 2,5 procent en maximaal 5 procent aan verhoging van de tarieven t.o.v. de huidige tarieven. Voor de verwerking in het beleidskader houden we rekening met een stijging van 3,75 procent zijnde €375.000.

3.3 Algemene uitkering

In de Voorjaarsnota heeft het kabinet de ontwikkeling voor de algemene uitkering voor de komende jaren aangegeven. In het Coalitieakkoord van het kabinet Rutte IV is besloten de algemene uitkering vanaf 2026 niet meer gekoppeld is aan de rijksuitgaven. Daarmee vervalt het principe van “trap op/trap af”. Tevens heeft het kabinet toen aangegeven om nader te bezien om de algemene uitkering stabiel te maken. In overleg met de VNG is daarom besloten om het volumedeel van de algemene uitkering voor de periode 2022-2025 vast te zetten. De algemene uitkering zal voor deze jaren alleen nog worden aangepast als gevolg van loon- en prijsontwikkeling.

In de Voorjaarsnota 2023 is nu opgenomen dat de omvang van de algemene uitkering van 2026 structureel wordt. Dit betekent voor gemeenten een daling van de algemene uitkering vanaf 2026 met circa €2 miljard ten opzichte van 2025. Onderdeel daarvan is de opschalingskorting (ongeveer €700 miljoen). Het kabinet heeft deze korting nog steeds niet geschrapt. De VNG is van mening dat door de daling van de algemene uitkering van 2025 naar 2026 met €2 miljard de Nederlandse gemeenten hun werk niet adequaat kunnen uitvoeren. Ook het in stand houden van de opschalingskorting voelt als een onterechte korting omdat de opschaling nooit heeft plaatsgevonden maar wel in de boeken is blijven staan.

De VNG wil hierover op korte termijn in overleg met het kabinet. Daarbij zullen ook de in het afgelopen jaar afgesloten akkoorden aan de orde zijn omdat deze zijn gesloten onder de voorwaarde van structurele financiering en voldoende middelen na 2025.

Daarnaast wordt de algemene uitkering bijgesteld vanwege loon en prijsstijgingen. De berekeningsmethode is in de Voorjaarsnota opgenomen. Dit betreft een gecombineerde index voor loonkosten, materiële overheidsconsumptie en overheidsinvesteringen.

In 2022 is de inflatie na het uitkomen van de meicirculaire nog fors gestegen. Daarom heeft het kabinet bij Najaarsnota 2022 besloten om eenmalig vanaf 2023 een extra tranche prijsbijstelling uit te keren. Tevens is in de Voorjaarsnota prijsbijstelling voor 2023 en volgende jaren aangegeven.

In de Voorjaarsnota is aangegeven dat voor de loon- en prijsbijstelling voor 2022 en 2023 structureel €272 miljoen aan de algemene uitkering wordt toegevoegd. De inschatting is dat dit voor Bergen op Zoom grofweg een hogere algemene uitkering van €1 miljoen betekent. In de Septembercirculaire 2022 hadden we al een toename van de algemene uitkering ontvangen van €2 miljoen voor loon en prijsstijging. Aan de lastenkant is de loon- en prijsbijstelling voor 2022 en 2023 al wel in onze begroting verwerkt. De cao-stijging is meegenomen in het 1^e Concernbericht 2023.

De toename van de algemene uitkering met €1 miljoen is niet verwerkt in dit Beleidskader (opgenomen als PM). Het is namelijk een grove inschatting en pas na het ontvangen van de meicirculaire kunnen we het juiste bedrag berekenen.

In het begrotingssaldo wat als uitgangspunt voor dit beleidskader dient is nog niet verwerkt de kosten van inflatiecorrectie voor 2024 op de budgetten in de begroting en de stijging van de loonkosten voor 2024. Deze stijging van kosten dienen gedekt te worden door de compensatie in de algemene uitkering voor loon- en prijsbijstelling 2024. Op basis van de meicirculaire zal deze compensatie voor 2024 berekend kunnen worden.

Daarnaast hebben ook de ontwikkeling van de maatstaven (aantal inwoners, woningen e.d.) en de hoogte van het btw-compensatiefonds invloed op onze algemene uitkering. Na de publicatie van de meicirculaire wordt ook dit duidelijk en kan een goede berekening van de algemene uitkering worden gemaakt. Voor de behandeling van het beleidskader zullen wij u deze informatie verstrekken.

3.4 Taakstellingen

Op basis van het Focusakkoord zijn taakstellingen aan de gemeenteraad voorgelegd. De afronding van de uitwerking van het Focusakkoord heeft bij de vaststelling van de Begroting 2022-2025 plaatsgevonden. In totaal is er voor €13 miljoen aan taakstellingen vanuit het Focusakkoord opgenomen in de begroting. Hiervan is €7,8 miljoen gerealiseerd. Naast de taakstellingen uit het Focusakkoord is vanaf de Begroting 2022 nog een bezuiniging op jeugd opgenomen van €1,3 miljoen structureel.

Op twee taakstellingen stellen we nu de budgetten bij. Zie hiervoor de speerpunten 2.1.13 en 2.1.14. Aan de overige taakstellingen geven we onverkort uitvoering.

4 Financiële uitgangspunten voor de Begroting 2024-2027

Voor het opstellen van de Begroting 2024-2027 hanteren wij de uitgangspunten zoals deze in dit hoofdstuk van het beleidskader worden beschreven.

Beginstand meerjarenperspectief

Bij de behandeling van de Begroting 2023-2026 is het financieel meerjarenperspectief vastgesteld. In de uitwerking van het Bestuursakkoord is aangegeven dat er een jaarlijks begrotingsoverschot van €3 miljoen moet worden gerealiseerd. Dit hebben we verwerkt in het meerjarenperspectief.

Na het vaststellen van de Begroting 2023-2026 zijn vier begrotingswijzigingen vastgesteld die invloed hebben op het meerjarige financiële beeld, waaronder het 1^e Concernbericht 2023. Deze zijn in voorgaande tabel weergegeven inclusief het nummer van het raadsbesluit.

Het meerjarenperspectief is bij aanvang van het Beleidskader als volgt: €6.243.000 voor 2024, €8.909.000 voor 2025 en €-1.077.000 voor 2026 en 2027. Het meerjarenperspectief, zoals dat bij dit beleidskader wordt vastgesteld, is de beginstand voor de Begroting 2024-2027.

Loon en prijsontwikkeling

De Begroting 2024-2027 wordt opgesteld in constante prijzen. Dit betekent dat alle budgetten de jaren 2025 tot en met 2027 het prijspeil van 2024 hebben. Om de budgetten uit de Begroting 2023 om te zetten naar de Begroting 2024 worden deze aangepast voor loon- en prijsstijging, oftewel geïndexeerd.

Het kabinet heeft in de Voorjaarsnota 2023 aangegeven dat de algemene uitkering voor loon- en prijsontwikkeling wordt bijgesteld op basis van een gecombineerde CPB index. Dit betreffen de volgende 3 indices:

1. Loonvoet sector overheid voor de prijsontwikkeling van de lonen (5,2%);
2. Materiële overheidsconsumptie voor de prijsontwikkeling van reguliere uitgaven (3,9%);
3. Bruto overheidsinvesteringen voor de prijsontwikkeling van investeringen (1,6%).

We stellen voor om voorloon- en prijsontwikkelingen in onze begroting dezelfde indices te hanteren als waarmee de algemene uitkering wordt gecompenseerd voor loon- en prijsontwikkeling. Dit sluit ook aan bij het advies van de provincie in haar Begrotingscirculaire 2023.

Het eerste indexcijfer, de loonvoet sector overheid, bedraagt voor 2024 5,2 procent. De huidige cao loopt af op 31 december 2023. Voor 2024 worden de cao-onderhandelingen in het najaar van 2023 opgestart. Voor de Begroting 2024 stellen wij daarom voor om de lonen met 5,2 procent te verhogen.

Het tweede indexcijfer, de prijs materiële overheidsconsumptie, bedraagt voor 2024 3,9 procent. We stellen voor om de relevante uitgaven- en inkomstenbudgetten hiermee te verhogen. Voor de indexering van de doordecentralisatievergoeding voor huisvesting voorgezet onderwijs wordt uitgegaan van de MEV-index. Mocht bij het opstellen van de begroting blijken dat aanpassing van de algemene indexering noodzakelijk is, dan zullen wij dit bij de begroting melden. Dit hebben we het afgelopen jaar bijvoorbeeld gedaan voor de energietarieven bij de Begroting 2023.

Het derde indexcijfer, de prijs voor bruto overheidsinvesteringen, bedraagt voor 2024 1,6 procent. Tot op heden werd de omvang van de moederkredieten niet aangepast. Nu de netto schuldquote onder de norm uit het Bestuursakkoord van 90 procent ligt, stellen wij voor om vanaf de Begroting 2024 ook de moederkredieten jaarlijks te indexeren. Het uitgangspunt om niet meer te investeren dan af te schrijven wordt daarmee losgelaten.

Voor 2024 stellen wij voor om de moederkredieten met 1,6 procent te indexeren. Het totaal van de moederkredieten (bedrijfsvoering/-middelen, vastgoed en openbare ruimte) neemt daardoor toe van €7.500.000 naar €7.620.000 en voor riolering van €6.300.000 naar €6.401.000.

Lokale lasten

In het Bestuursakkoord is opgenomen dat lokale belastingen en heffingen mogen stijgen met maximaal de inflatie of vanwege kostendekkendheid. Voor de verhoging van de lokale lasten wordt het prijspeil bruto binnenlandsproduct (bbp) gehanteerd. Het bbp voor 2024 bedraagt 3,0 procent.

In aanloop naar het Beleidskader 2025 willen we met de auditcommissie in overleg of we de indexering van de lokale lasten met het bbp willen handhaven of dat we een ander indexcijfer willen hanteren.

Verbonden partijen

Voor de verbonden partijen worden de bedragen uit de Begroting 2024-2027 van deze organisaties opgenomen in de begroting voor de gemeente Bergen op Zoom. Als de verbonden partijen in hun begroting met lopende prijzen rekening houden (de budgetten worden elk jaar geïndexeerd), dan wordt de bijdrage van de gemeente Bergen op Zoom teruggerekend naar constante prijzen (in alle jaren het prijspeil van 2024).

Rente

De rentekosten worden hoger door de gestegen rentetarieven. Hier is in de Begroting 2023 al voor een belangrijk deel rekening mee gehouden. Inmiddels blijkt dat de omvang van de financiering lager is dan we hebben ingeschat bij de Begroting 2023. Dit houdt in dat we meer (kunnen) financieren uit eigen middelen. Dit heeft tot gevolg dat we, per saldo, geen hogere rentekosten verwachten.

Op basis van een doorrekening van de renteomslag is het voorstel om de rekenrente ongewijzigd vast te stellen op 2,0 procent. Dit is de rente die we toerekenen aan investeringen. Een verlaging van deze rente levert geen saldomutatie op voor de begroting, omdat het slechts de verdeling betreft van de rentekosten. Ook voor de grondexploitaties wordt gerekend met een rentepercentage van 2,0 procent.

Bij de tariefberekening van rioolheffing mag het gemiddelde rentetarief van de vaste geldleningen worden doorberekend. Dit is voor 2024 2,01 procent. In de Begroting 2023 zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 1,66 procent voor 2024. Op langere termijn komt de door te berekenen rente 0,35 procent hoger uit dan is opgenomen in de Begroting 2023. Omdat het uitgangspunt is dat we een kostendekkend riooltarief berekenen, leidt dit er zeer waarschijnlijk toe dat het tarief voor rioolheffing met meer dan de inflatie verhoogd moet worden.

Algemene uitkering

In dit beleidskader kan de Meicirculaire 2023 niet meegenomen worden. De gemeenteraad zal voor de behandeling van het Beleidskader 2024-2027 wel over de effecten van de meicirculaire worden geïnformeerd via een afzonderlijk voorstel. We hebben in dit beleidskader een inschatting gemaakt

van de compensatie die gemeenten alsnog ontvangen voor de loon- en prijsbijstelling voor 2022 en 2023. Zie voor een toelichting onderdeel 3.3 Algemene uitkering.

In de Begroting 2024-2027 worden de effecten uit de Meicirculaire 2023 wel verwerkt. De Septembercirculaire 2023 verschijnt te laat om nog op te nemen in de begroting. De gemeenteraad zal voor de behandeling van de Begroting 2024-2027 over de effecten van de Septembercirculaire 2023 worden geïnformeerd met een afzonderlijk voorstel.

Weerstandsvormogen

Conform de nota reserves en voorzieningen en het Focusakkoord wordt een weerstandsratio van 1,0 nagestreefd. In hoofdstuk 5 is de ontwikkeling van de weerstandsratio weergegeven. De verwachting is dat de weerstandsratio voor 2024 uitkomt op 3,59. Dit is ruim boven de streefwaarde van 1,0. Bij de Begroting 2024-2027 zal het verloop van de weerstandsratio over de komende vier jaren worden aangegeven.

Moederkredieten

Begin dit jaar is met de auditcommissie gesproken over de omvang van de moederkredieten. Gezien het feit dat de afgelopen jaren de omvang van €7,5 miljoen (voor bedrijfsvoering/-middelen, vastgoed en openbare ruimte) voldoende bleek te zijn net als de €6,3 miljoen voor riolering, is met de auditcommissie afgesproken om de omvang van de moederkredieten voorlopig niet te verhogen. Mocht dit toch nodig blijken te zijn, dan zal het gesprek met de auditcommissie hierover weer opgestart worden.

Voor de Begroting 2024-2027 stellen wij voor om de beleidslijn die met de auditcommissie is afgesproken ook voor het Uitvoeringsplan 2024-2027 te laten gelden. Wel stellen wij voor, zoals eerder in dit hoofdstuk is aangegeven, om de moederkredieten vanaf de Begroting 2024 jaarlijks te indexeren.

- Voor bedrijfsvoering/-middelen, vastgoed en openbare ruimte wordt dan het totaal van de moederkredieten €7.620.000. Voor de jaren 2024 en 2025 komt hier nog de niet benutte ruimte van 2020 bij van €755.000 per jaar.
- Voor riolering wordt het moederkrediet €6.401.000.
- Voor onderwijs worden de bedragen uit het IHP overgenomen.

5 Financiële kengetallen

Besloten is om de stresstest zoals deze voorheen aan de auditcommissie en raad werd gegeven na elk P&C-document in het vervolg in de P&C-documenten zelf op te nemen.

Netto schuldquote

Bedragen *1 miljoen		JS 2022	BG 2023	BG 2024	BG 2025	BG 2026	BG 2027
A	Netto schulden	€196,3	€208,9	€206,6	€198,2	€202,1	€206,5
B	Totaal baten begroting	€323,4	€263,7	€267,9	€261,6	€261,5	€261,5
	Netto schuldquote $(=(A/B)*100\%)$	60,7%	79,2%	77,1%	75,8%	77,3%	79,0%
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	60,2%	78,7%	76,6%	75,3%	76,8%	78,5%

(JS: Jaarstukken, BG: Begroting)

Netto Schuldquote

Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van het totaal van de baten. Het geeft daarmee een indicatie van het beslag dat de financieringslasten op de exploitatie leggen en daarmee op de vrije ruimte in de exploitatiebegroting. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Daarnaast wordt de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, als apart cijfer gepresenteerd. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

We zien ten opzichte van de cijfers die we bij het 1^e Concernbericht 2023 hebben gepresenteerd dat de schuldquote zich iets minder gunstig ontwikkeld. Dit komt doordat:

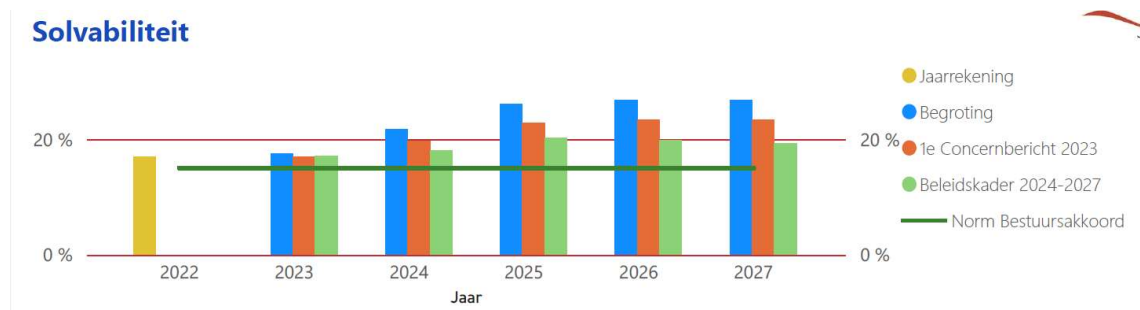
- De begrotingssaldi lager zijn dan in het 1^e Concernbericht 2023 opgenomen. De mutaties van het beleidskader zijn nu verwerkt in de begrotingssaldi. Wanneer het begrotingssaldo lager wordt moeten we meer lenen en neemt de schuldquote toe.
- De huidige grondexploitaties aflopen in 2026. De verwachting is dat, in het kader van de versnelling van de woningbouwopgave, er in de toekomst nog inkomsten zullen komen vanuit de nog op te starten grondexploitaties. Omdat deze grondexploitaties nog niet zijn vastgesteld, zijn er vanaf 2027 geen inkomsten vanuit de grondexploitaties opgenomen. Hierdoor neemt de schuldquote in 2027 verder toe.

De verwachting is nog steeds dat de schuldquote de komende jaren onder de norm van 90 procent, die is opgenomen in het Bestuursakkoord, blijft liggen.

Solvabiliteit

Bedragen *1 miljoen		JS 2022	BG 2023	BG 2024	BG 2025	BG 2026	BG 2027
A	Eigen vermogen	€58,9	€59,2	€62,9	€70,6	€68,7	€67,0
B	Balanstotaal	€347,3	€347,3	€347,3	€347,3	€347,3	€347,3
Solvabiliteit $(=A/B)*100\%$		17,0%	17,1%	18,1%	20,3%	19,8%	19,3%

(JS: Jaarstukken, BG: Begroting)

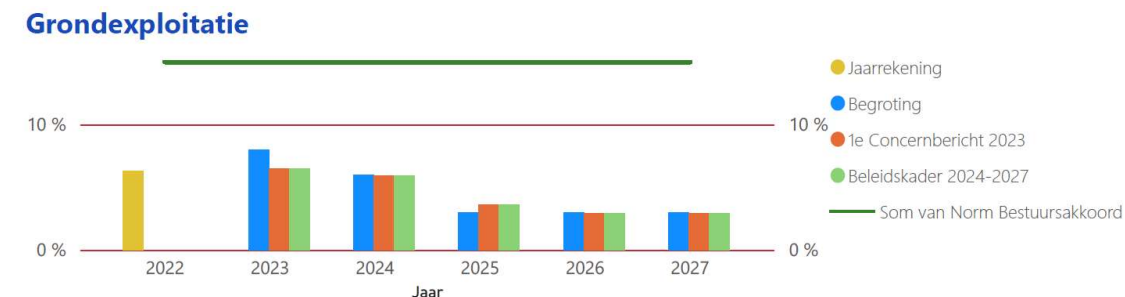
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft de verhouding tussen het eigen vermogen (het totaal van de algemene reserve en de bestemmingsreserves) en de totale balansomvang weer. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Bij het 1e Concernbericht 2023 liep het solvabiliteitspercentage op tot 23,4 procent in 2026. Vanwege de lagere begrotingssaldi (en dus lagere storting in de algemene reserve) blijft het solvabiliteitspercentage tussen de 19 en 20 procent hangen. Zoals hierboven al aangegeven zijn er in de cijfers vanaf 2027 nog geen winsten vanuit het grondbedrijf verwerkt. Wanneer deze wel worden gerealiseerd neemt het solvabiliteitspercentage toe.

Grondexploitatie

Bedragen *1 miljoen		JS 2022	BG 2023	BG 2024	BG 2025	BG 2026	BG 2027
A	Totaal van alle bouwgronden (wel of niet in exploitatie)	€20,5	€17,2	€15,7	€9,5	€7,5	€7,5
B	Totaal baten begroting	€323,4	€263,7	€267,9	€261,8	€261,5	€261,5
Grondexploitatie $(=A/B)*100\%$		6,3%	6,5%	5,9%	3,6%	2,9%	2,9%

(JS: Jaarstukken, BG: Begroting)

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten van de gemeente. In het algemeen geldt: hoe lager dit percentage hoe beter.

Ten opzichte van de cijfers opgenomen in het 1^e Concernbericht 2023 zijn er geen wijzigingen opgetreden, omdat er sindsdien geen actualisatie van de grondexploitaties hebben plaatsgevonden.

Bij het 1^e Concernbericht 2023 hebben we aangegeven dat dit percentage fors daalt vanaf 2025 omdat dan de lopende grondexploitaties worden afgesloten. In deze berekening is nog geen rekening gehouden met de effecten van de woningbouw versnelling. Naar verwachting zullen hierdoor nieuwe grondexploitaties worden geopend en zal het percentage niet (zo fors) afnemen als nu gepresenteerd.

Structurele exploitatieruimte

In dit kengetal komt tot uitdrukking of een gemeente over voldoende structurele baten beschikt om de structurele lasten te dekken. Bij de Begroting 2023 was dit percentage 1,2 procent.

Bij het beleidskader worden de uitgangspunten voor het opstellen van de begroting vastgesteld. Bij het opstellen van de Begroting 2024-2027 zullen de budgetten worden doorgerekend op basis van de dan vastgestelde uitgangspunten van het Beleidskader 2024-2027. Op dat moment wordt dit kengetal geactualiseerd.

Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft inzicht in hoe de woonlasten voor een gezin bij een gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente zich verhouden tot de landelijk gemiddelde woonlasten van een gezin.

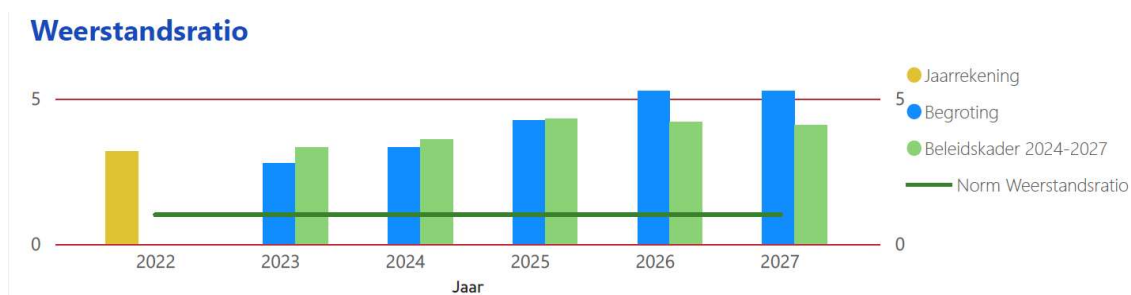
De woonlasten in Bergen op Zoom voor 2023 bedragen: €1.003. Landelijk bedragen de gemiddelde woonlasten voor een gezin €944. Daarmee komt het kengetal belastingcapaciteit voor 2023 uit op 1,063. In 2022 was dit 1,065 en is het kengetal voor 2023 dus licht verbeterd. Omdat we geen inzicht hebben in de ontwikkeling van de woonlasten in andere gemeenten voor het jaar 2024 is het niet mogelijk om dit kengetal op dit moment te actualiseren.

Weerstandratio

De weerstandscapaciteit wordt berekend door de algemene reserve af te zetten tegen de risico's. De omvang van de algemene reserve wordt verlaagd met de blokkeringen die we hebben opgenomen in de algemene reserve. Dit levert het beschikbare weerstandsvermogen op.

Het benodigde weerstandsvermogen wordt berekend op basis van het risicoprofiel. Dit geschiedt op basis van een risicosimulatie. De berekening van het benodigde weerstandsvermogen die dit voorjaar is uitgevoerd bij het opstellen van de Jaarrekening 2022 is nog actueel en daarom voor dit beleidskader niet geactualiseerd.

Bedragen *1 miljoen		JS 2022	BG 2023	BG 2024	BG 2025	BG 2026	BG 2027
A	Beschikbare weerstandscapaciteit	€47,2	€49,1	€53,1	€63,7	€61,9	€60,3
B	Benodigde weerstandscapaciteit	€14,8	€14,8	€14,8	€14,8	€14,8	€14,8
	Weerstandratio (= A/B)	3,19	3,31	3,59	4,30	4,18	4,07

In de jaren 2023, 2024 en 2025 komt de ratio hoger uit dan bij de Begroting 2023 vanwege het Jaarrekeningresultaat 2022. Deze toename in de algemene reserve was bij het opstellen van de Begroting 2023 lager ingeschat. In 2026 en 2027 komt de ratio lager uit, omdat het begrotingsoverschot in deze jaren lager is dan ingeschat bij het opstellen van de Begroting 2023.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht van alle financiële effecten per onderdeel

Onderdeel	Nr.	Onderwerp mutatie	Pijler	Progr.	2024	2025	2026	2027
0. Beginstand	0.01	Beginstand Beleidskader 2024-2027		1-10	6.243	8.909	-1.077	-1.077
	0.02	Algemene uitkering		1	PM	PM	PM	PM
Totaal 0. Beginstand					6.243	8.909	-1.077	-1.077
1. Verbonden partijen	1.01	GR Belastingssamenwerking West-Brabant (BWB)		1	-65	-65	-65	-65
	1.02	GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)		2	-211	-216	-220	-166
	1.03	GR Regio West-Brabant (RWB)		4	-302	-302	-302	-302
	1.04	Regionaal bureau Leerplicht (RBL)		5	-7	-7	-7	-7
	1.05	GR West-Brabants Archief (WBA)		6	0	0	0	0
	1.06	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD)		7	-156	-156	-156	-156
	1.07	GR Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt crisiszorg West-Brabant (GIA)		7	-257	-257	-257	-257
	1.08	GR Intergemeentelijke Sociale Dienst Brabantse Wal (ISD)		8	-487	-487	-487	-487
	1.09	GR Werkvoorzieningsschap West-Brabant (WVS)		8	-126	-155	-206	-197
	1.10	GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)		9	-249	-249	-249	-249
Totaal 1. Verbonden partijen					-1.861	-1.894	-1.949	-1.887
2. Autonome ontwikkelingen	2.01	Stedelijke regio West-Brabant West		1	PM	PM	PM	PM
	2.02	Reisdocumentenpiek		1	BN	BN	BN	BN
	2.03	Audits voor de wet politiegegevens		2	-29	-29	-29	-29
	2.04	VVE-bijdrage Brede school het Palet		5	-60	-60	-60	-60
	2.05	IHP: Onderzoekskosten voor projecten		5	-50	-50	-50	-50
	2.06	IHP: Doordecentralisatievergoeding aan ABBO		5	-335	-335	-335	-335
	2.07	Laaggeletterdheid gezinsaanpak: Aanpak Thuis in Taal		5	-60	0	0	0
	2.08	Tarieven jeugdhulp		7	-375	-375	-375	-375
Totaal 2. Autonome ontwikkelingen					-909	-849	-849	-849
3. Speerpunten	2.1.01	Lokaal plan van aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2025	S	7	-5	-5	-5	-5
		Veiligheidskader (RVB23-0007)	S	2	-843	-843	-843	-843
	2.1.02	Havenpositionering (vanaf 2025 budgettair neutraal met extra leges havengelden)	E	4	-50	BN	BN	BN
	2.1.03	Woningbouwversnelling en werklocaties	E & O	10	-400	0	0	0
	2.1.06	Pilot gedragsverandering (openbare ruimte)	O	3	-100	0	0	0
	2.1.07	Duurzaamheid	O	9	-75	0	0	0
	2.1.08	Campusontwikkeling en -versterking (budgettair neutraal met gelden liquidatie NV Aangenaam)	E	4	BN	0	0	0
	2.1.09	VVV Brabantse Wal	E	4	-50	0	0	0

	2.1.10	Meer in control	A	1	-100	0	0	0
	2.1.11	Pilot cliëntopvolging WMO	S	7	-100	0	0	0
	2.1.13	Vastgoed (Fasering van de taakstelling)	A	1	-386	0	0	0
	2.1.14	Businesscase Sport (Fasering t.b.v. alternatieve dekking sport)	S	6	-500	0	0	0
	2.1.15	Informatieveiligheid	A	1	-300	0	0	0
	2.1.16	Tijdelijke uitbreiding concernstaf	A	1	-180	0	0	0
	2.1.18	Doen wat je belooft (o.a. voortgangsbewaking dossiervolgsysteem)	D	1	-150	0	0	0
		Verbeteren dienstverlening	D	1	-50	0	0	0
	2.1.19	Opleiding en training van medewerkers	D	1	-75	0	0	0
		Opleidingsbudget en lokale arbeidsvoorwaarden	A	1	PM	PM	PM	PM
Totaal 3. Speerpunten					-3.364	-848	-848	-848
Eindtotaal					110	5.318	-4.723	-4.661

Bijlage 2: Overzicht van alle speerpunten per pijler

Pijler	Nr.	Onderwerp mutatie	2024	2025	2026	2027
Algemeen/Organisatie	2.1.10	Meer in control	-100	0	0	0
	2.1.13	Vastgoed (Fasering van de taakstelling)	-386	0	0	0
	2.1.15	Informatieveiligheid	-300	0	0	0
	2.1.16	Tijdelijke uitbreiding concernstaf	-180	0	0	0
	2.1.19	Opleidingsbudget en lokale arbeidsvoorwaarden	PM	PM	PM	PM
Totaal Algemeen/Organisatie			-966	0	0	0
Dienstverlening	2.1.18	Verbeteren dienstverlening	-50	0	0	0
	2.1.18	Doen wat je belooft (o.a. voortgangsbewaking dossiervolgsysteem)	-150	0	0	0
	2.1.19	Opleiding en training van medewerkers	-75	0	0	0
Totaal Dienstverlening			-275	0	0	0
Economische visie	2.1.02	Havenpositionering (vanaf 2025 budgettair neutraal met extra leges havengelden)	-50	BN	BN	BN
	2.1.08	Campusontwikkeling en -versterking (budgettair neutraal met gelden liquidatie NV Aangenaam)	BN	0	0	0
	2.1.09	VVV Brabantse Wal	-50	0	0	0
Totaal Economische visie			-100	0	0	0
Omgevingsvisie	2.1.03	Woningbouwversnelling en werklocaties	-400	0	0	0
	2.1.06	Pilot gedragsverandering (openbare ruimte)	-100	0	0	0
	2.1.07	Duurzaamheid	-75	0	0	0
Totaal Omgevingsvisie			-575	0	0	0
Sociaal en veiligheid	2.1.01	Veiligheidskader (RVB23-0007)	-843	-843	-843	-843
	2.1.01	Lokaal plan van aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2025	-5	-5	-5	-5
	2.1.11	Pilot cliëntopvolging WMO	-100	0	0	0
	2.1.14	Businesscase Sport (Fasering t.b.v. alternatieve dekking sport)	-500	0	0	0
Totaal Sociaal en veiligheid			-1.448	-848	-848	-848
Eindtotaal			-3.364	-848	-848	-848